

BoekStart voor baby's

Basisdocument

BoekStart

1. Inleiding	3
2. Het programma BoekStart	4
2.1 BoekStart in de kinderopvang	5
2.2 De BoekStartcoach	6
3. Netwerk en beleid	6
3.1 Belang van (leesbevorderings)netwerken	6
3.2 Werken aan netwerken	6
3.3 Borgen in beleid	7
3.4 Continueren	7
3.5 Rol van de POI	7
3.6 Structurele financiering	8
4. Deskundigheidsbevordering	9
4.1 Training BoekStart (inclusief module ontvangst laagtaalvaardige ouders)	9
4.2 Opleiding Voorleesconsulent	9
4.3 Trainer Voorleescoördinator	9
4.4 Training BoekStartcoach	9
5. Leesomgeving	10
5.1 Inrichting BoekStarthoek in de Bibliotheek	10
5.2 Collectie	10
5.2.1 Omvang van de collectie 0-2 jaar	11
5.2.2 Aanbod babyboeken	11
5.2.3 Uitlenen babyboeken	11
5.2.4 Hygiëne	12
5.2.5 Ouders- en opvoedcollectie	12
6. Ouderbetrokkenheid/activiteiten	12
6.1 Taalzwakke gezinnen	13
6.2 Ouderbijeenkomsten met samenwerkingspartners	13
7. Communicatie	14
7.1 De brief en waardebon	14
7.2 BoekStartpakket	14
7.3 Materialen	15
7.4 Online communicatie	15
8. Resultaten meten	16

1. Inleiding

Samen een boekje lezen – plaatjes aanwijzen en verhaaltjes vertellen – versterkt de band tussen ouder en kind; kinderen die als baby al zijn voorgelezen, zijn later beter in taal. Je kunt dus niet vroeg genoeg beginnen met voorlezen. Vanuit deze gedachte is BoekStart¹ eind 2008 opgezet: een programma dat kinderen van 0 tot 4 jaar en hun ouders van boeken laat genieten.

Inmiddels heeft het leesbevorderingsprogramma BoekStart na ruim tien jaar zijn sporen verdiend. Vrijwel alle bibliotheken doen mee en de duidelijk positieve effecten zijn wetenschappelijk aangetoond ([BoekStart maakt baby's slimmer](#)). Het onderzoek naar de langetermijneffecten van BoekStart loopt nog. De tussenstanden van BoekStart op termijn (De Bondt, Bus & Van Steensel i.o.v. Kunst van Lezen) laten zien dat BoekStartouders beter bekend zijn met kinderboeken voor 4-6-jarigen dan niet-BoekStartouders en hun kinderen meer interesse in lezen tonen. Ze pakken vaker een boek of tijdschrift om daarin te 'lezen', ze nemen meer deel aan bibliotheekactiviteiten, ze willen vaker worden voorgelezen en ze kunnen langer luisteren. De meeste BoekStartouders lezen dagelijks vijftien tot dertig minuten voor, terwijl niet-BoekStartouders dat één tot vijftien minuten doen. Hieruit blijken de positieve gevolgen voor de verdere leesontwikkeling van jonge kinderen (0-6 jaar) als hun belangstelling van jongs af aan wordt aangewakkerd.

In november 2019 doet 98,3% van alle basisbibliotheken mee aan BoekStart voor baby's (143 van de 145 basisbibliotheken). Bibliotheek Nieuwegein en de kleine Bibliotheek Gulpen-Wittem doen niet mee. Ook doen vrijwel alle 763 bemande vestigingen ([bibliotheekinzicht.nl](#)) mee die tenminste 15 uur per week open zijn. In 2019 zijn circa 65.000 koffertjes verzonden naar Bibliotheken (Gegevens Buro Extern). Dat is 38,6% van de 168.525 in Nederland geboren baby's in 2018 ([opendata.cbs.nl](#)).

De eerste periode van BoekStart (2008-2011) kenmerkte zich door opbouw en invulling van de programmalijn. De tweede periode (2012-2015) stond voor implementatie en verankering in (strategische) leesbevorderingsnetwerken. In de derde periode (2016-2019) lag in het kader van Tel mee met Taal het accent op het bereik van taalmezwakke gezinnen en de verbinding tussen preventie en curatie. Daarnaast was en is het belangrijk om BoekStart zichtbaar te houden in de bibliotheekvestigingen. BoekStart heeft nogmaals verlenging gekregen, nu voor een periode van vijf jaar: van 2020-2024. Het bereik van taalarme gezinnen blijft speerpunt, zowel in als buiten de Bibliotheek. Hiertoe wordt de samenwerking met de consultatiebureaus verdiept en verbreed (de BoekStartcoach). Daarnaast is er aandacht voor lastig te bereiken of nog niet bereikte groepen als visueel beperkte kinderen en kinderen in gastoudergezinnen. BoekStart zichtbaar en levend houden (in de Bibliotheek) blijft een aandachtspunt.

Dit Basisdocument is een forse herziening van de twee eerdere versies van het Basisdocument aan de hand waarvan bibliotheken met BoekStart zijn gestart in de afgelopen tien jaar. Diende het oorspronkelijke Basisdocument als leidraad om BoekStart op te zetten en te implementeren, nu is er een stadium bereikt dat het gaat om onderhouden en borgen binnen het beleid van de Bibliotheek en dat van partnerorganisaties als kinderopvang en gezondheidszorg.

Deze herziene versie is na een hoofdstuk over de diverse programmalijnen van BoekStart en een hoofdstuk over de financiën samengesteld rond de bouwstenen, de basis van alle programma's van Kunst van Lezen (hoofdstuk 3 t/m 8).

¹ - BoekStart is onderdeel van het leesbevorderingsprogramma Kunst van Lezen dat sinds 2008 bestaat. Penvoerder Stichting Lezen en mede-uitvoerder de Koninklijke Bibliotheek (KB) zijn gezamenlijk verantwoordelijk. De uitvoering is in handen van de Samenwerkende POI's Nederland (SPN). BoekStart staat aan het begin van de doorgaande leeslijn, die verder vorm krijgt door de programmalijnen de Bibliotheek *op school* po en vo, en sinds kort ook mbo en pabo.

2. Het programma BoekStart

Om lezen met baby's te stimuleren heeft BoekStart een koffertje ontwikkeld dat twee boekjes plus informatiemateriaal over voorlezen aan baby's bevat. Als de baby ongeveer 3 maanden is, krijgen ouders van de gemeente of via het consultatiebureau een brief met een waardebon om het BoekStartkoffertje in de plaatselijke Bibliotheek op te halen. De baby wordt dan ingeschreven als lid, de ouders worden rondgeleid in de BoekStarthoek. Bibliotheken worden gestimuleerd regelmatig BoekStartbijeenkomsten te organiseren om ouders met baby's te verbinden aan de Bibliotheek.

Doel van het leesbevorderingsprogramma BoekStart is om ouders van baby's intensief met boeken en het lezen daarvan in aanraking te brengen door ze actief te binden aan de lokale Bibliotheek. BoekStart is daarmee de letterlijke start van de doorgaande leeslijn.

Uitgangspunten/doelstellingen:

1. Ouders en baby's delen boeken

Ouders worden door middel van voorlichting over het belang van vroeg beginnen met voorlezen aangemoedigd om hun kinderen vanaf zeer jonge leeftijd (baby's vanaf circa 3 maanden) in aanraking te laten komen met boeken en om samen met hun baby met deze boeken bezig te zijn. Zo ontstaat er een leescultuur binnen het gezin, waarbij kinderen zelf gaan lezen en blijven lezen. Het is van belang dat ouders met zeer jonge kinderen regelmatig de Bibliotheek bezoeken. Wanneer ze hun baby (gratis) lid maken, krijgen ze een BoekStartkoffertje met twee boekjes uitgereikt. Het BoekStartkoffertje is een belangrijke stimulans om ouders te bewegen meer met boeken bezig te zijn, bijvoorbeeld door elke dag voor te lezen en regelmatig de Bibliotheek te bezoeken en/of boekjes aan te schaffen.

2. BoekStart is er voor iedere baby

Lezen en omgaan met boeken is voor elk gezin belangrijk, met name in laagtaalvaardige gezinnen waar geen leescultuur bestaat. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen afkomst of niveau van geletterdheid.

3. Iedere baby wordt bereikt

Belangrijk is dat gemeente en professionals uit Bibliotheek, consultatiebureau en kinderopvang constructief samenwerken om ervoor te zorgen dat ouders van alle baby's worden bereikt met boeken en voorlichting krijgen over het belang van (voor)lezen. De Bibliotheek speelt hierbij een belangrijke rol en fungeert als de spin in het web. Bij de uitreiking van het BoekStartkoffertje in de Bibliotheek is het belangrijk dat ouders adequaat worden ontvangen door de bibliotheekmedewerker (zie hiervoor hoofdstuk 6).

4. Nauwe samenwerking tussen instanties: Bibliotheek – gemeente – JGZ/consultatiebureau – kinderopvang

Omdat bijna alle ouders met hun baby een consultatiebureau (jeugdgezondheidszorg) bezoeken, is het consultatiebureau voor de Bibliotheek de voor de hand liggende partij om mee samen te werken. Het doel is om voorlichting te geven over het belang van voorlezen en ouders in contact te brengen met de Bibliotheek. De kinderopvang is een extra plek om de daar aanwezige baby's te bereiken. De samenwerking tussen de driehoek van publieke partijen (Bibliotheek, gemeente, JGZ) is essentieel. Ook de samenwerking met voorschoolse partijen zoals de kinderopvang en daarnaast boekhandels, babywinkels en lokale media is belangrijk om draagvlak te creëren en een grotere bekendheid te genereren. Een goed contact met al deze partners is van cruciaal belang! Zij worden liefst actief betrokken bij de BoekStartactiviteiten in het werkgebied van de Bibliotheek, zodat zoveel mogelijk ouders en hun baby's worden bereikt.

61% van alle Nederlandse ouders is bekend met het BoekStartkoffertje, zo blijkt uit het onderzoek [Het BoekStartkoffertje. Bekendheid, bereik en waardering](#) (Kantar Public, 2018). Ouders met een lage sociaaleconomische status (SES) zijn hier iets minder vaak mee bekend dan ouders met een gemiddelde of hoge SES. Wanneer zij het koffertje echter wél kennen, halen zij dit bijna net zo vaak op als de overige ouders (in 7 van de 10 gevallen).

Wie het BoekStartkoffertje ophaalt, is hier nagenoeg altijd – in 98% van de gevallen – (zeer of volkomen) tevreden over. Ook worden de boekjes uit het koffertje veelvuldig gebruikt: ouders lezen eruit voor (78%), geven ze aan hun kind (56%) en/of laten hun kind de boekjes zelf pakken (53%).

Bijna een kwart (22%) van de ouders geeft aan eerder te zijn begonnen met voorlezen door BoekStart. Vooral ouders met een lage SES worden beïnvloed: 63% van deze ouders geeft aan dat hun houding ten aanzien van voorlezen en/of hun voorleesgedrag door BoekStart is veranderd. Onder de ouders met een gemiddelde of hoge SES is dit effect minder maar nog steeds aanzienlijk: respectievelijk 49% en 41%.

2.1 BoekStart in de kinderopvang

Naast BoekStart voor baby's is er het vervolg BoekStart in de kinderopvang, opgebouwd uit zes bouwstenen (Netwerk & beleid, Expertise, Leesomgeving, Monitor, Voorlees- en mediaplan, Activiteiten/ouderbetrokkenheid). Zie hiervoor het [Basisdocument BoekStart in de kinderopvang](#).

Aanpak binnen de kinderopvang

Ook als de kinderopvang in het werkgebied van de Bibliotheek (nog) niet deelneemt aan BoekStart is het van belang dat:

- De BoekStartmedewerker van de Bibliotheek met enige regelmaat bij de kinderdagopvanginstellingen in het werkgebied langs gaat.
- De kinderdagopvang per groep een gevuld koffertje, posters en folders ontvangt; de Bibliotheek informeert de pedagogisch medewerkers over BoekStart en de door de Bibliotheek georganiseerde activiteiten voor 0-4 jaar.
- De pedagogisch medewerkers worden geïnformeerd over nut en noodzaak van voorlezen op de groep, maar ook over voorlezen thuis.

Contact met ouders via de kinderopvang

- Het is van belang dat ouders binnen de kinderopvang worden gewezen op BoekStart en de Bibliotheek.
- De Bibliotheek zorgt voor voldoende ouderfolders die de pedagogisch medewerkers kunnen meegeven: [BoekStart in de kinderopvang. Hoera... voorlezen!](#). Daarnaast zorgt de Bibliotheek ervoor dat er een duidelijke verwijzing is naar de dichtstbijzijnde bibliotheekvestiging.
- Organiseer een informatiebijeenkomst/ouderavond op de kinderopvang. Laat een koffertje zien en deel materialen aan de ouders uit, bijvoorbeeld de leporello [Baby's houden van boeken](#) met uitleg van BoekStart of de beeldfolder over vroeg beginnen met voorlezen: [Baby's houden van boeken](#). Verwijs ook hier naar de Bibliotheek.

Mogelijkheden voor samenwerking met de kinderopvang (ook, of juist, als de kinderopvang (nog) niet deelneemt aan BoekStart in de kinderopvang):

- Zorg dat de kinderopvang het belang van voorlezen erkent, dat het een vast onderdeel is van hun dag.
- Zorg ervoor dat pedagogisch medewerkers weten hoe ze kunnen voorlezen aan baby's en welke materialen daarvoor geschikt zijn. Benadruk het belang van versjes en liedjes, herhaling.
- Grijp ouderavonden van de kinderopvang aan om ouders voorlichting te geven over lezen met jonge kinderen, en de mogelijkheden van de Bibliotheek.
- Bied een activiteit aan om maandelijks voor te lezen op locatie of in de Bibliotheek speciaal voor deze doelgroep: als promotie, voorbeeldgedrag en om te enthousiasmeren. Streef daarbij naar deskundigheidsbevordering: laat de pedagogisch medewerkers zelf ook voorlezen op de groep.
- Verzend regelmatig een attenderingslijst/tiplijst met nieuwe baby/dreumesboekjes, met de winkel waar ze te verkrijgen zijn of biedt de mogelijkheid ze via de Bibliotheek te bestellen. Plus een lijst/flyer met nieuwe boeken op het gebied van opvoeden, die kan worden meegegeven aan ouders.
- Zorg ervoor dat de website van de Bibliotheek opvallend wordt genoemd op de website van de kinderopvang, met een link naar BoekStart.nl.

2.2 De BoekStartcoach

De BoekStartcoach is een speciaal onderdeel van BoekStart om (laagtaalvaardige) ouders via het consultatiebureau te bereiken. Zie hiervoor het document [De BoekStartcoach](#).

Als er (nog) geen BoekStartcoach beschikbaar is, wordt de samenwerking tussen het consultatiebureau en de Bibliotheek al wel zichtbaar gemaakt in de wachtkamer van het consultatiebureau. Zorg als Bibliotheek voor een actuele collectie babyboeken, liefst in een herkenbaar BoekStartmeubel en bijvoorbeeld breng de dvd met de BoekStartfilm over voorlezen aan baby's onder de aandacht, als er een flatscreen of tv aanwezig is. Deze is te verkrijgen via de [BoekStartbestellijst](#): kijk bij 'Voor professionals'.

Mogelijkheden voor samenwerking met de jeugdgezondheidszorg:

- Laat thema-avonden van de jeugdgezondheidszorg in de Bibliotheek plaatsvinden. Met boeken kan de Bibliotheek thematische ondersteuning bieden.
- Regel bijeenkomsten in de Bibliotheek, waarbij de wijkverpleegkundige ook een aandeel heeft. Denk aan taalontwikkeling, praten met jonge kinderen of tweetaligheid et cetera.
- Breng de [e-learning module voor JGZ medewerkers](#) onder de aandacht met de [bijbehorende reader](#).
- Breng contactmomenten in kaart waarop de spraak/taalontwikkeling aan de orde komt. Als het kan, gekoppeld aan concrete acties zoals: BoekStart als kinderen 7 maanden zijn (de waardebon), een thuisbezoek voor doelgroepkinderen van 2 jaar of een actie voor 3-jarigen, bijvoorbeeld een bon om iets op te halen in de Bibliotheek.
- Nodig alle wijkverpleegkundigen uit in de Bibliotheek en informeer hen zodat ze de situatie kennen en ze ouders gemakkelijker wijzen op de Bibliotheek, zo mogelijk via de BoekStartcoach. Dit kan de stap voor ouders naar de Bibliotheek gemakkelijker maken.
- Maak voor de wijkverpleegkundigen een lijstje/flyer (per halfjaar) met nieuwe boeken op het gebied van opvoeden of een lijstje/flyer dat de wijkverpleegkundige aan ouders kan geven.
- Bied een actuele voorbeeldcollectie babyboekjes aan en ververs die regelmatig.
- Maak acties zoals De Nationale Voorleesdagen ruim van tevoren bekend en laat die door wijkverpleegkundigen promoten (poster op het CB, flyers) bij ouders. Maak eventueel een uitnodiging, zodat ouders extra worden gestimuleerd.

3. Netwerk en beleid

3.1 Belang van (leesbevorderings)netwerken

Een platform waar kennis en ervaringen op het gebied van (voor)lezen en taalontwikkeling worden gedeeld biedt continuïteit. Misschien bestaan er tussen of binnen de verschillende sectoren al netwerken, zoals overlegstructuren binnen de gemeente (LEA-overleg), voorschoolse partijen (netwerken gericht op VVE-beleid) en de gezondheidsorganisatie. Hier worden beleidsbeslissingen genomen over het gezamenlijke onderwijs- en jeugdbeleid binnen de gemeente. Maak gebruik van deze ingangen. Daarnaast is het belangrijk dat de Bibliotheek een voortrekkersrol neemt in meer uitvoerende netwerken rond VVE en leesbevordering. Om BoekStart succesvol uit te voeren, is naast het netwerk tussen Bibliotheek, gemeente, consultatiebureau en kinderopvang de samenwerking met particuliere partijen (media, kraamzorg, lokale boekhandels en babywinkels) belangrijk om meer draagvlak te creëren en een grotere zichtbaarheid van BoekStart te genereren.

3.2 Werken aan netwerken

De eerste stap die de Bibliotheek als trekker van het leesbevorderingsnetwerk kan zetten, is het bij elkaar brengen van potentiële deelnemers en hen enthousiasmeren voor een gezamenlijke aanpak. Belangrijk is dat de doelen die de Bibliotheek wil bereiken, ook aansluiten bij de doelen van de deelnemers en zo een gezamenlijke richting geven. BoekStart vormt het begin van de doorgaande leeslijn: speel bij het vormen van een netwerk in op het belang van taalontwikkeling en preventie laaggeletterdheid, ook en juist bij heel jonge kinderen. Zorg dat mogelijke partners het belang hiervan inzien. Zo creëer je een gezamenlijke ambitie

en leg je de basis voor het leesbevorderingsnetwerk rond de BoekStartdoelgroep. Breng met veel overtuiging en enthousiasme het nut van lezen met heel jonge kinderen over. Houd er rekening mee dat anderen misschien moeten wennen aan het idee dat boeken aan baby's zeer goed besteed zijn. Leg het verband tussen leesbevordering, taalontwikkeling en preventie laaggeletterdheid, benadruk het belang van een doorgaande lees- en leerlijn en onderbouw je verhaal met [onderzoekresultaten](#).

» » Zie ook: [Het plezier in lezen staat voorop. Handleiding voor de organisatie van leesbevorderings netwerken](#) (Kunst van Lezen, april 2011).

3.3 Borgen in beleid

Wanneer leesbevordering voor jonge kinderen door de Bibliotheek is opgenomen in het beleidsplan, geeft dat het kader van waaruit je daadwerkelijk aan de slag kan gaan. Daardoor is de borging van het voorschoolse leesbevorderingsbeleid binnen de bibliotheekorganisatie gegarandeerd. Ook in het beleid van de partners zou leesbevordering voorschools, of ten minste taalontwikkeling, moeten worden opgenomen. Door het vastleggen van de gezamenlijke ambities, verantwoordelijkheden en taakverdeling krijgt het netwerk een formele status en wordt het geborgd. Door op basis hiervan afspraken te maken kunnen mensen en middelen worden vrijgemaakt en ingezet. Hiermee leg je een stevige, structurele basis, die houvast biedt en waar je indien nodig op terug kunt vallen.

» » Zie ook: [BoekStartPro – Toolkit – Netwerk & Beleid](#)
Hier vind je tools voor het strategisch bouwen en borgen van een netwerk van bibliotheken, kinderopvang, het opzetten en onderhouden van leesbevorderingsnetwerken en het praktisch implementeren van de samenwerking tussen Bibliotheek, kinderopvang en thuis.

3.4 Continuëren

Na oprichting van het netwerk, is het van belang om het enthousiasme, de motivatie en betrokkenheid van de deelnemers levend te houden. Maak in het netwerkoverleg het verloop en het functioneren van de samenwerking tot onderwerp van gesprek, bij voorkeur als vast programmapunt. De behoefte aan uitwisseling en het eigen verhaal vertellen is meestal groot: geef daar de ruimte voor. Informeer alle betrokken partijen over onderlinge afspraken en leg die vast, zodat partijen elkaar daaraan kunnen houden. Aandacht besteden aan persoonlijke en professionele relaties kan de samenwerking positief beïnvloeden en zeker op langere termijn lonend zijn. In overleggen met meerdere partijen gaat het al snel over knelpunten en dat wat niet goed gaat. Maar ook van successen valt te leren. Bewust stilstaan bij wat wel goed gaat, werkt bovendien motiverend. Belangrijk om structureel politieke en financiële steun te krijgen, is vanaf het begin aandacht te geven en blijven behouden voor politiek draagvlak. Houd het college en de gemeenteraad op de hoogte van de voortgang en koppel de resultaten terug. Het biedt ook mogelijkheden om het rendement van BoekStart te vergelijken met en/of te integreren in andere [voorschoolse leesbevorderingsprogramma's](#) en inzicht te krijgen in wat er lokaal werkt en wat niet. Laat als Bibliotheek zien dat je de 'spin in het web' bent op het gebied van alles wat in je gemeente wordt georganiseerd voor heel jonge kinderen. Maak dit zichtbaar via een folder, op gelegenheden als een opvoedmarkt en/of de website van de Bibliotheek. Het werkt goed om lokale politici als ambassadeur aan het programma te koppelen en hen (mede) de eer te geven bij succes. BoekStart is een 'aaibaar' programma, waarmee menig wethouder geassocieerd wil worden. Dat levert voor alle partijen positieve aandacht op, ook in de media. Een gezamenlijke persstrategie met een goed communicatieplan, gericht op de lokale pers en politiek, houdt de belangstelling vast.

3.5 Rol van de POI

Vanuit de strategische en beleidsmatige laag van de basisbibliotheek is er contact met de provinciale organisaties (POI's). Deze vormen de verbinding tussen het lokale en de landelijke beleid en zorgen voor uitwisseling van informatie. Op deze manier komt ook belangrijke leesbevorderingsinformatie terecht bij landelijke organisaties als VOB, KB, Stichting Lezen, Sardes, Oberon, VNG, OCW of de PO-Raad. Een belangrijk aspect is het delen van kennis, waarin de POI een coördinerende taak heeft. De kracht van het landelijk ontwikkelde programma BoekStart ligt vooral hierin dat niet iedere bibliotheekvestiging het wiel opnieuw hoeft uit te vinden; materialen worden landelijk ontwikkeld en tegen verzendkosten ter beschikking gesteld. De POI speelt een belangrijke rol in de communicatie naar de basisbibliotheken, die op hun beurt hun vestigingen van informatie kunnen voorzien. Ook bij het uitwisselen van ervaringen speelt de POI een grote rol.

3.6 Structurele financiering

Door de kosten van BoekStart in kaart te brengen, groeit het besef dat kiezen voor dit programma meer betekent dan dat er alleen koffertjes worden uitgereikt aan ouders met jonge kinderen. Het gaat ook om het opnemen in de reguliere begroting van aanschaf en afschrijving van de babycollectie en de inzet van uren voor structurele deskundigheidsbevordering, samenwerking met partners en het uitvoeren van BoekStartactiviteiten in en buiten de Bibliotheek.

Kostenoverzicht gerekend per 1.000 baby's

In onderstaand overzicht gaan we uit van een bereik van 50% van het aantal baby's in het werkgebied van de Bibliotheek: in dit geval een bereik van 1.000 van de 2.000 baby's in het werkgebied geboren.

1.000 koffertjes met inhoud gratis beschikbaar gesteld door Kunst van Lezen		€ 10.000,-
Inrichting Bibliotheek en consultatiebureau	€ 3.000,-	
(Na)scholing	€ 1.500,-	
Bibliotheek- en consultatiebureaucollectie	€ 1.000,-	
Programmabegeleiding lokaal en provinciaal	€ 4.000,-	
Onvoorzien	€ 500,-	
		Bibliotheek € 10.000,-
Totaal		€ 20.000,-

4. Deskundigheidsbevordering

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van het trainingstraject dat is ontwikkeld voor een professionele inzet van BoekStart voor baby's, BoekStart in de kinderopvang en de BoekStartcoach. De opleidingen zijn gericht op zowel management als medewerkers in de front- en backoffice van de Bibliotheek. Meestal zijn medewerkers bij aanvang van BoekStart wel geschoold, maar is dit na verloop van tijd verwaterd of zijn er inmiddels nieuwe medewerkers gekomen. Of is de kennis beperkt tot enkele medewerkers, zeker als er met veel vrijwilligers wordt gewerkt. Door wisseling van personeel en nieuwe ontwikkelingen is doorlopend (bij) scholing nodig!

4.1 Training BoekStart (inclusief module ontvangst laagtaalvaardige ouders)

In de [training BoekStart](#) leren bibliotheekmedewerkers hoe ze BoekStartouders met hun baby kunnen ontvangen op een betrokken en deskundige manier. Die deskundigheid ontstaat door meer inzicht te krijgen in wat lezen met baby's inhoudt en hoe de omgang met boekjes door baby's zich ontwikkelt, welke babyboeken aansluiten bij die ontwikkeling, en door te leren over hoe je om kunt gaan met de diversiteit aan ouders die speciaal voor hun baby naar de Bibliotheek komen. De training is bedoeld ter ondersteuning van zowel medewerkers van de front- als de backoffice.

Met de *Verdieping: Ontvangen laagtaalvaardige ouders* is er speciale aandacht voor de herkenning en ontvangst van laagtaalvaardige ouders. De verdieping bestaat uit vijf modules:

- Module A: *Ons gevoel bij boeken, lezen en voorlezen*
- Module B: *Over laagtaalvaardigheid: cijfers en oorzaken*
- Module C: *Een fijne plek voor laagtaalvaardige ouders*
- Module D: *Kleine praatjes met ouders*
- Module E: *Langere gesprekken met ouders*

4.2 Opleiding Voorleesconsulent

De [training Voorleesconsulent](#) is voor leesconsulenten die de doelgroep 0-4 jaar of 0-12 jaar in hun takenpakket hebben. De voorleesconsulent legt en onderhoudt contact met de kinderopvang in het werkgebied van de Bibliotheek. De voorleesconsulent is de vertegenwoordiger van de Bibliotheek binnen de kinderopvanginstelling; de functie maakt onderdeel uit van BoekStart. De voorleesconsulent ondersteunt pedagogisch medewerkers en indirect de ouders binnen de kinderopvanginstelling door leesbevorderings- en taalvaardigheidsactiviteiten te organiseren. Deze activiteiten dienen om de doelen uit het voorleesplan te bereiken, dat door de voorleescoördinator van de kinderopvanginstelling in samenwerking met de voorleesconsulent is opgesteld. De voorleesconsulent voert (project)werkzaamheden uit om het voorleesbeleid binnen de kinderopvanginstelling te bevorderen.

»» Zie ook: [Functieprofiel voorleesconsulent](#)

4.3 Trainer Voorleescoördinator

Binnen de bibliotheken is een aantal bibliotheekmedewerkers opgeleid tot trainer Voorleescoördinator in de kinderopvang. Zij leiden per deelnemende kinderopvanglocatie één of meer pedagogisch medewerkers op tot voorleescoördinator. Regelmatig vinden er nascholingsactiviteiten plaats voor trainers die de training Voorleescoördinator geven. Deelname aan ten minste één bijeenkomst is verplicht voor behoud van het trainerscertificaat. Het doel van de nascholing is het op peil houden van de kennis en kunde van de trainer, het vergroten van de trainingsvaardigheden, vernieuwing en verdieping van de training Voorleescoördinator alsmede de studiebijeenkomsten voor voorleescoördinatoren.

4.4 Training BoekStartcoach

In de training BoekStartcoach staan gesprekstechnieken centraal waarbij naast een stukje theorie ook wordt gewerkt aan de praktische vaardigheden van de bibliotheekmedewerker. De training is bedoeld voor bibliotheekmedewerkers met kennis en ervaring op het gebied van de voorschoolse doelgroep.

»» Zie voor een overzicht van trainingen: [BoekStartPro – Toolkit – Expertise](#).
Hier zijn eveneens trainingen te vinden voor management en pedagogisch medewerkers in de kinderopvang, en voor jeugdartsen en -verpleegkundigen.

5. Leesomgeving

Een van de doelstellingen van BoekStart is dat er een rijke en stimulerende leesomgeving ontstaat in het gezin. De Bibliotheek speelt hierbij een belangrijke rol door ouders te inspireren met een actuele en veelzijdige collectie en aansprekende voorleesactiviteiten. Een rijke leesomgeving helpt om kinderen meer leesmotivatie en plezier bij te brengen. Hoe meer leesplezier, hoe vaker kinderen naar een boek zullen grijpen, hoe meer ze lezen, hoe groter hun leeservaring wordt.

5.1 Inrichting BoekStarthoek in de Bibliotheek

De BoekStarthoek is op een logische plaats gesitueerd in de Bibliotheek, bij voorkeur op de jeugdafdeling/in de jeugdhoeke bij het gedeelte voor peuter en kleuter. Bij de collectie opvoedboeken, naast een in pandige kinderopvang of speeltheek, of in de buurt van een Taalhuis/Taalpunt is ook een optie (lijn preventie-curatie). De BoekStarthoek is duidelijk zichtbaar en goed toegankelijk, ook met kinderwagens en buggy's (misschien kan daar zelfs een aparte 'parkeerplaats' voor worden gecreëerd). Als de BoekStarthoek boven is, moet hij per lift bereikbaar zijn zodat ook kinderwagens/buggy's mee kunnen. De inrichting van de BoekStarthoek in de Bibliotheek moet uiteraard babyproof zijn. Een bank of grote stoel om gemakkelijk samen in te kunnen zitten, voorleesplekjes, een zacht kleed, een bak voor de babyboekjes of planken op 'grijphoogte' en zo mogelijk een box en aankleedkussen. Daarnaast gaat het bovenal om de zichtbaarheid. Om BoekStart goed onder de aandacht te (blijven) brengen is een mooie kast met actuele, vrolijke boekjes niet voldoende. Het gaat om een integrale aanpak, die bestaat uit:

- **Assortiment:** in de BoekStarthoek moet het voor ouders duidelijk zijn wat BoekStart te bieden heeft. Qua collectie, en qua bijeenkomsten en workshops. Bijvoorbeeld door middel van een activiteitenagenda op een schoolbord, beeldscherm of banner bij de ingang van de Bibliotheek.
- **Inrichting:** bij binnenkomst in de Bibliotheek is helder waar BoekStart is en waar ouders de waardebon kunnen inleveren. Goede bewegwijzering in de Bibliotheek is hierbij onmisbaar en natuurlijk in lijn met de huisstijl van de brief en de waardebon voor de herkenbaarheid. Je kunt bijvoorbeeld de beer van BoekStart op een strategische plek zetten, kinderstapjes op de grond maken die verwijzen naar de BoekStarthoek of werken met beelden (van baby tot opgroeiend kind) die de weg wijzen. Ontbreekt het nog aan goede bewegwijzering, zorg dan dat er altijd een medewerker aanwezig is die de klant naar BoekStart kan verwijzen. Daarnaast is een strategische plek voor de informatiebalie raadzaam.
- **Materialen:** In de BoekStarthoek mag promotiemateriaal natuurlijk niet ontbreken. BoekStart beschikt naast het bekende koffertje over een groot assortiment materialen om het programma en het belang van vroeg beginnen met voorlezen onder de aandacht te brengen. Zie hiervoor hoofdstuk 7: Communicatie.

Zie ook:

[BoekStart in de spotlights \(Rijnbrink, juni 2017\)](#)

[Zichtbaarheid BoekStart – in de Bibliotheek en online \(Kunst van Lezen, november 2019\).](#)

5.2 Collectie

De collectie voor de BoekStarthoek bestaat uit baby- en dreumesboekjes. Daarnaast kan worden gekozen voor een collectie boeken over de ontwikkeling en opvoeding van kinderen. Afhankelijk van de activiteiten rond BoekStart kan de vraag naar boekjes voor deze doelgroep verschillen. Behalve voor de uitlening moeten er voldoende in de Bibliotheek aanwezig zijn voor bijvoorbeeld BoekStartochtenden. Een minimale collectie van 200 boeken is een goede start en kan in de loop van de tijd verder aangevuld worden. Deze doelgroep vraagt ook om een soepel beleid ten aanzien van beschadigingen en boete voor te laat terugbrengen: hoe minder drempels voor het gebruik van de collectie hoe beter. Publiceer regelmatig een aanwinstenlijst op de website van de Bibliotheek, met signaleringsmail naar de BoekStartouders. Zet er ook een verwijzing bij naar een verkoopadres, bijvoorbeeld van de lokale boekhandel. BoekStart propageert ook een eigen collectie thuis in het kader van een goede leesomgeving. Frontale plaatsing, op grijphoogte, heeft de voorkeur. Zorg voor voldoende aantal titels per categorie, dus voldoende stoffen boekjes of juist kartonnen boekjes. Let voor beide categorieën op actuele titels: vul de collectie regelmatig aan. Let erop dat de collectie in goede en schone staat verkeerd.

5.2.1 Omvang van de collectie 0-2 jaar

Baby's en dreumesen ontwikkelen zich erg snel, dus het aanbod boeken moet meegroeien. Voor een evenwichtige opbouw van de collectie is het belangrijk dat er een aanbod is voor iedere (leeftijds)fase. Uiteraard moet het aantal baby- en dreumesboeken voldoende zijn, zodat ouders iedere keer een goede keuze kunnen maken. Uit de ervaring van bibliotheken die babyboeken uitlenen blijkt dat één boekje per babylid voldoende is. Ga voor baby's tot 1 jaar uit van de helft van het aantal geboorten in het werkgebied van de Bibliotheek (50% wordt bereikt). Ga voor kinderen vanaf 1 jaar uit van het standaard aantal banden per inwoner dat de Bibliotheek hanteert. Als er in het werkgebied bijvoorbeeld 130 baby's per jaar worden geboren, betekent dat een collectie van 65 babyboeken voor 0-1 jaar. Als er bijvoorbeeld 125 kinderen zijn van 1 jaar, en de standaardnorm van de Bibliotheek is 1,7 band per inwoner, dan is het aantal boeken voor kinderen van 1-2 jaar: $125 \times 1,7 = 212$ boeken. Boekjes voor baby's zijn sneller aan vervanging toe. Voor de collectie 0-1 jaar wordt uitgegaan van een afschrijftermijn van twee jaar; voor de collectie 1-2 jaar wordt uitgegaan van een afschrijftermijn van vijf jaar. Gooi echt vuile en versleten boekjes weg.

Adviezen voor de omvang en afschrijving van de collectie voor 0 tot 4-jarigen

Leeftijdscategorie	Omvang	Afschrijftermijn
0-1 jaar	1 boek per babylid. Het streven is tenminste 50% van de baby in het verzorgingsgebied van de OB. Dus bij 100 baby's, tenminste 50 babyboekjes in de collectie.	2 jaar
1-2 jaar	Zelfde norm als de bibliotheek hanteert voor de omvang van de collectie t.o.v. de volwassen inwoners omvang (aantal boeken/inwoner).	5 jaar
2-4 jaar	Idem	Idem

➤➤ Zie ook: [Naar optimale jeugdcollecties in bibliotheken en op scholen](#) (Probiblio en Pleiade Management & Consultancy in opdracht van Stichting Lezen en de Koninklijke Bibliotheek, maart 2019).

5.2.2 Aanbod babyboeken

Babyboekjes worden aangeboden door NBD-Biblion in het wekelijkse pakket Aanschafinformaties. Ook is samenwerking met een goede (kinder)boekenwinkel waardevol.

Selectiecriteria babyboeken

- veilig
- licht van gewicht
- zwart/wit of contrastrijke kleuren
- nodigt uit tot interactie (taalaanbod)
- goed schoon te maken

➤➤ Kijk voor lees- en boekentips per leeftijdsfase op: [Boekstart.nl](#).

➤➤ Tips voor goede baby- en dreumesboekjes zijn te vinden op [Boekstart.nl](#), in de [BoekStartapp](#) en in de digitale kwartaaluitgave voor ouders [BoekStart voor jou!](#).

5.2.3 Uitlenen babyboeken

Bij een groot aantal boeken voor de babyleeftijd kunnen geen (RFID-)labels of etiketten worden aangebracht vanwege de vorm of het materiaal (bijvoorbeeld stoffen en plastic boeken). Hierdoor kunnen ze gemakkelijker zonder te registreren worden meegenomen, wat uiteraard niet de bedoeling is. Hieronder volgt een aantal voorbeelden om babyboeken uit te lenen:

- Bibliotheken die geen zelfbediening hebben
 - » Met een 'permanent marker' of een textielstift een getal (of de nummers van de barcode) aanbrenge op het plastic of de stof.
 - » Bij de balie een map leggen met daarin alle barcodes en het getal van het boek waarnaar de barcode verwijst. Scan in plaats van de barcode op het boek de barcode uit de map. Opmerking bij deze methode is dat de boekjes niet kunnen worden gebruikt voor onderling leenverkeer, omdat de barcodes niet in andere bibliotheken voorhanden zijn.

- » Voor boeken waarop geen labels aan te brengen zijn: gebruik plastic hoezen (verkrijgbaar via de NBD). De boeken staan in de plastic hoes in de BoekStarthoek. Voordeel is dat de boeken ook in de uitleen beschermd zijn. Op de plastic hoes kan de titelbeschrijving en de barcode worden geplakt.
 - » Eventueel de boeken pas bij de balie in de hoezen stoppen.
 - » Een algemene titelbeschrijving voor de hoezen hanteren, bijvoorbeeld 'stoffen babyboekje'. De hoezen worden achter de balie bewaard. Op de boekjes wordt, bijvoorbeeld met een textielstift, een bibliotheekkenmerk aangebracht. De boekjes kunnen in elke hoes worden meegegeven. De uitleengegevens zijn dan per categorie te achterhalen.
- Bibliotheken met zelfbediening
 - » Gebruik voor boeken waarop geen labels kunnen worden aangebracht plastic hoezen. De boeken staan in de hoezen in de BoekStarthoek. Voordeel is dat de boeken ook in de uitleen beschermd zijn. De titelbeschrijving en het RFID-label komt op de hoes. Bij elk boek hoort een hoes. Zo is bekend hoe vaak een titel wordt uitgeleend.
 - » Gebruik een algemene titelbeschrijving voor op de hoezen, bijvoorbeeld 'stoffen babyboekje'. Plaats ze in de BoekStarthoek waar ouders ze zelf kunnen pakken of zet de babyboekjes met hoes in de uitleen. Op de boeken is een bibliotheekkenmerk aangebracht, bijvoorbeeld met een textielstift. De boekjes kunnen in elke hoes worden meegegeven. De uitleengegevens zijn dan per categorie te achterhalen.

5.2.4 Hygiëne

Bibliotheken zijn zelf verantwoordelijk voor een gezonde en veilige omgeving, ook al verblijven baby's er onder toezicht van hun eigen ouders/verzorgers. Een gezonde omgeving is voor de BoekStartdoelgroep erg belangrijk: naarmate de kinderen jonger zijn, zijn zij kwetsbaarder. Baby's gaan met boeken om als met speelgoed. Ze steken boekjes in de mond om erop te sabbelen. Een goede hygiëne is dus noodzakelijk. Kies daarom boeken die gemakkelijk afwasbaar zijn of in de wasmachine mogen. Omdat ouders weten dat babyboekjes eerder beschadigd kunnen raken of omdat ze denken dat het niet hygiënisch is, zullen ze misschien niet zo snel een babyboekje lenen. Een optie is om voor boekjes die beschadigd of kapot zijn geen schadevergoeding te vragen (per geval afhankelijk). Informeer de leners over de gang van zaken, bijvoorbeeld over het uitwassen van de babyboekjes. Dit kan ouders overtuigen toch boeken te lenen. Hang bijvoorbeeld een poster op in de BoekStarthoek waarop wordt aangegeven dat de stoffen boeken na elke uitlening worden gewassen.

5.2.5 Ouders- en opvoedcollectie

Informatie voor ouders en opvoeders hoort ook in de BoekStarthoek thuis. Plaats een gedeelte van de collectie opvoeding en onderwijs en tijdschriften voor ouders van jonge kinderen in de BoekStarthoek en verwijst naar de informatieboeken voor volwassenen. Zorg steeds voor een blikvanger, bijvoorbeeld een boek dat aansluit op de actualiteit, televisieprogramma's of artikelen in veelgelezen tijdschriften binnen de doelgroep.

- » » Zie ook: [BoekStartPro – Toolkit - Collectie](#)
Hier vind je tools voor de bibliotheekmedewerker ten behoeve van het inrichten van de (digitale) collectie in de Bibliotheek en voor de (voor)leesconsulent voor het samenstellen, bestellen en onderhouden van de collectie in de kinderopvang.

6. Ouderbetrokkenheid/activiteiten

De wijze waarop de allereerste ontvangst van ouders en baby's die het BoekStartkoffertje komen ophalen in de Bibliotheek plaatsvindt, is van groot belang voor het laten ontstaan van een positieve instelling van ouders om de Bibliotheek te blijven bezoeken. Ouders raken betrokken en stellen zich open: wanneer ze vriendelijk worden benaderd, wanneer ze voelen dat het om hun baby gaat, wanneer ze voelen dat er respect is voor hun eigen ideeën over boeken en lezen, wanneer ze gezien worden in hun eventuele schroom of in hun enthousiasme, wanneer ze niet overspoeld worden door (ongevraagde) informatie, tips en adviezen. Als de ouder ervaart dat de bibliotheekmedewerker op de eerste plaats het belang van de baby voor ogen heeft, dan is de belangrijkste eerste stap gezet voor een goed wederzijds begrip en contact.

Vervolgens is het belangrijk dat ouders met hun jonge kinderen in de Bibliotheek blijven komen, ook nadat het koffertje in ontvangst is genomen. Het organiseren van ouderactiviteiten is een middel om ouders aan de Bibliotheek te binden. Rondom het voorlezen kun je verschillende activiteiten bedenken:

- Een kleinschalige activiteit naar aanleiding van een goed gekozen prentenboek - met een groepje kinderen tijdens het voorleesuurkje in de Bibliotheek of bij een bezoek aan de kinderopvang.
- Of juist een grote landelijke actie rond een bepaald thema, met voor de jongste doelgroep als bekendste De Nationale Voorleesdagen.
- Nodig de BoekStartleden dan bijvoorbeeld uit voor een bepaalde dag/workshop.
- Of schrijf ze aan bij de eerste verjaardag van de baby: 'Gefeliciteerd en we zien je graag weer in de Bibliotheek'.
- Nodig ze uit om een klein presentje op te halen bij het opnieuw lenen van babyboekjes. Herhaal deze actie bij een tweede verjaardag met weer een ander aanbod, passend bij het moment.
- Of stel een strippen- of stempelkaart in: na drie- of vijfmaal lenen op de babypas krijgt men een presentje.
- Bied ouders van BoekStartbaby's een gratis kennisabonnement aan voor bijvoorbeeld drie maanden. Registreer of ze al lid zijn of worden.
- Houd een bestand bij met gegevens van BoekStartbaby's met zo mogelijk eraan gekoppeld die van broertjes, zusjes en ouders. Geef ze een aparte code zodat je de gegevens kan gebruiken als mail/verzendinggroep.
- Heb je al een actie voor jonge kinderen lopen, zoals BoekenPret, zoek dan naar de combinatiemogelijkheden: BoekStart kan ook gericht worden op iets oudere kinderen tot 6 jaar, of richt je juist op de leeftijd van 4 tot 6 maanden. Zorg ook altijd dat er BoekStartmaterialen en babyboekjes aanwezig zijn.
- En nodig een keer een wethouder, ambtenaar, schrijver of BN'er uit als publiekstrekker en om aandacht in de (plaatselijke) pers te genereren.

6.1 Taalzwakke gezinnen

Een groep die speciale aandacht vergt zijn de taalzwakke gezinnen. De [BoekStarttraining](#) heeft een aparte module over de ontvangst van laagtaalvaardige ouders in de Bibliotheek. Ook zijn er speciaal folders ontwikkeld voor deze doelgroep, met veel beeld (zie [BoekStartbestellijst](#) bij 'Voor laagtaalvaardige gezinnen').

6.2 Ouderbijeenkomsten met samenwerkingspartners

De Bibliotheek kan de ouderbijeenkomst samen met een partner organiseren of een van de samenwerkingspartners uitnodigen om een bijdrage te leveren. In de meeste gevallen zullen zij dat graag (gratis) doen, omdat het hun de gelegenheid geeft bekendheid te geven aan wat zij jonge kinderen te bieden hebben en het belang daarvan te onderstrepen. De bijeenkomst is aan te passen aan de lokale situatie en met je lokale netwerk vorm te geven. Een thematisch programma geeft ouders extra reden om te komen. Bij ouders is er veel behoefte aan impliciete opvoedingsondersteuning: zoek samenwerking met Steunpunt Opvoeding om te kijken naar de mogelijkheden. De boekwinkel heeft ook interesse in deze doelgroep: kijk of je samen een actie kunt houden door een auteur centraal te stellen/uit te nodigen. Let er wel op dat er tijdens de bijeenkomst ook genoeg tijd is om aandacht aan BoekStart, interactief voorlezen en Bibliotheekbezoek te besteden, zeker als de bijeenkomst plaatsvindt bij de samenwerkingspartner.

➤ Zie ook:

[BoekStartPro - Werk je in de Bibliotheek met BoekStart?](#)

[Bouwsteen - Activiteiten](#)

[BoekStartPro - Ouderpartnerschap](#)

[BoekStartPro - Laagtaalvaardige gezinnen](#)

7. Communicatie

Bij BoekStart voor baby's hebben we te maken met de volgende doelgroepen:

- Ouders van kinderen van nul tot twee jaar
- Gemeente
- Jeugdgezondheidszorg
- Kinderopvang
- Verloskundigenpraktijken en kraamzorg
- Management, medewerkers en vrijwilligers van de Bibliotheek
- Publiek/leden van de Bibliotheek

Elke doelgroep vergt zijn eigen doelstelling.

➤➤ Zie hiervoor: [Communicatieplan BoekStart voor baby's / BoekStart in de kinderopvang](#) (ProBiblio, mei 2018).

Om de communicatie te ondersteunen zijn verschillende documenten ontwikkeld.

➤➤ Zie hiervoor: [BoekStartPro – Toolkit - Marketing & communicatie](#)

Voor lokale communicatie en ter promotie van de landelijke aanpak van BoekStart zijn tools ontwikkeld ten behoeve van een uniforme en professionele uitstraling.

➤➤ Zie hiervoor: [BoekStartPro – Toolkit - Huisstijl](#)

7.1 De brief en waardebon

De verspreiding van de brief met waardebon vindt bij voorkeur plaats via gemeente. Stuit dit op bezwaren dan kan verspreiding plaatsvinden via het consultatiebureau (BoekStartcoach) en/of de kinderopvang. Het komt ook voor dat de brief via Burgerzaken wordt uitgereikt bij aangifte van de geboorte of in de geboortekoffer/het welkomstpakket wordt gedaan. Zorg dat de hele frontoffice op de hoogte is van de brief en waar hij voor staat, denk daarbij ook aan de vrijwilligers.

De informatie in de brief is helder. Wat kun je halen, waarom en waar? De brief moet geen vragen oproepen, en voor iedereen, jong, oud, hoger en lager opgeleid, duidelijk zijn. Simpel communiceren is het devies, met een korte en heldere boodschap.

➤➤ Zie voor een AVG-proof voorbeeldbrief om te versturen vanuit de gemeente, zowel in het Nederlands als in het Engels: [BoekStartPro – Toolkit – Marketing & Communicatie \(onder Positioneren\)](#)

7.2 BoekStartpakket

In het BoekStartpakket, het koffertje, zitten twee boekjes: een stoffen boekje speciaal afgestemd op heel jonge baby's en een kartonnen boekje voor baby's/dreumesen tot ca. 1,5 jaar. Elk half jaar komen er twee nieuwe titels in de koffertjes. De boekjes worden in samenwerking met verschillende uitgevers gemaakt, zodat ze aan alle specifieke eisen voor babyboekjes voldoen en er een goede kwaliteit wordt geleverd. Plaats het koffertje goed zichtbaar in de Bibliotheek, bijvoorbeeld bij de informatiebalie en/of in de BoekStarthoek. Maakt de Bibliotheek gebruik van narrowcasting? Er is een [filmpje](#) dat de inhoud van het koffertje laat zien.

Vraag ouders naar het lidmaatschap van hun baby, als ze een ouder kind komen inschrijven en zorg ervoor dat je collega's dat ook doen. Het idee is: geen kind de deur uit zonder pas van de Bibliotheek. Het is voor de bibliotheekadministratie belangrijk dat ieder kind boeken leent op een eigen pas die geldig blijft tot 18 jaar. Je kunt duidelijk maken dat jonge kinderen actief worden geworven; de Bibliotheek hecht er belang aan dat ieder kind een eigen pas heeft, zodat de Bibliotheek kan aantonen hoeveel kinderen gebruikmaken van de collectie. Het bewijst dat een eigen collectie voor jonge kinderen legitiem is; meer leners betekent meer boeken.

7.3 Materialen

BoekStart beschikt over een groot assortiment materialen om het programma en het belang van vroeg beginnen met voorlezen onder de aandacht te brengen. Voorzie ook de samenwerkingspartners van materialen en denk ook aan activiteiten van de gemeente. Stel voor partners als consultatiebureau en kinderopvang een promotiepakket beschikbaar met daarin de landelijke materialen zoals vlaggenlijn, banier, display en folders. Hang BoekStartposters op, leg flyers neer of voorbeeldboekjes en plaats een koffertje op plaatsen waar (aanstaande) ouders veel komen: huisarts, verloskundigenpraktijk, gynaecoloog, kinderarts. Alle materialen zijn als download te vinden op de BoekStartbestellijst. Een flink aantal is ook tegen verzendkosten als product te bestellen. De materialen, zoals folders en leporello's richten zich enerzijds op ouders, met als speciale categorie laagtaalvaardige gezinnen, en anderzijds op de professional in Bibliotheek, kinderopvang en jeugdgezondheidszorg. Ook zijn op de bestellijst promotiematerialen te vinden (posters, banieren) en relevante uitgaven van Stichting Lezen.

➤➤ Zie voor alle materialen: de [BoekStartbestellijst](#).

7.4 Online communicatie

Geef structurele aandacht aan de zichtbaarheid van BoekStart op de website van de Bibliotheek. In ieder geval met het BoekStartlogo en een link naar de landelijke website voor ouders, [BoekStart.nl](#), en de daar geplaatste nieuwsbrieven en boekentips. Let erop dat de informatie actueel is en let er ook op dat informatie over BoekStart niet verdwenen is na een update van de website van de Bibliotheek. Refereer bij publicatie van lokale activiteiten voor 0-6 op de website van de Bibliotheek aan BoekStart en deel ze via de sociale media. Deel bijvoorbeeld nieuwe items op (besloten) Facebookgroepen voor voorleescoördinatoren en via de reguliere sociale media kanalen van de Bibliotheek (denk bijvoorbeeld aan het delen van komende activiteiten, sfeerimpressies van de activiteiten, foto's). Denk ook aan het actief in de promotie meenemen van de [BoekStartapp](#).

Benut de digitale nieuwsbrief van de Bibliotheek om actuele BoekStartzaken te melden en breng BoekStart ook bij de doelgroep onder de aandacht via (de website van) samenwerkingspartners. Maak samen met een collega van communicatie een contentkalender, op basis waarvan regelmatig over BoekStart wordt gecommuniceerd op de website en sociale media.

➤➤ Zie ook:
[Communicatieplan. BoekStart voor baby's / BoekStart in de kinderopvang \(ProBiblio, mei 2018\)](#)
[Tips BoekStart online \(ProBiblio, mei 2018\)](#).

8. Resultaten meten

Dit hoofdstuk biedt handvatten voor het implementeren en borgen van het programma binnen de Bibliotheekorganisatie door middel van evalueren en meten. Op basis van de resultaten wordt duidelijk of BoekStart succesvol wordt uitgevoerd en welke plaats het programma inneemt binnen de organisatie van de Bibliotheek of van een samenwerkingspartner. Met de uitkomsten wordt het beleid regelmatig bijgesteld.

Het programma BoekStart heeft een goed resultaat als blijkt dat:

1. BoekStart zichtbaar positief wordt ontvangen door ouders van baby's.
2. BoekStartouders blijvend actief gebruik maken van de Bibliotheek in bezoekfrequentie en het lenen van materialen voor hun baby's.
3. BoekStart actief wordt ondersteund door bibliotheken in al hun vestigingen.
4. BoekStart actief wordt ondersteund door kinderopvangorganisaties, consultatiebureaus en gemeenten.

1. BoekStart wordt zichtbaar positief ontvangen door ouders van baby's.

Mogelijkheden om de daadwerkelijke effecten van BoekStart te meten zijn vragenlijsten en interviews. Er is een [checklist voor ouders](#); deze kan door de bibliotheekmedewerker worden gebruikt als leidraad voor een gesprek met de BoekStartdoelgroep: de ouder van het jonge kind (0-2 jaar). Is de ouder bekend met BoekStart? Wat zijn de ervaringen? Hoe beleven ouder en kind het bibliotheekbezoek? Wat vindt de ouder van de BoekStartcollectie en de activiteiten? Door in gesprek te gaan met de ouder ontvangt de Bibliotheek feedback over de lokale zichtbaarheid, bekendheid en ervaringen rondom BoekStart. Je krijgt een beeld van de klantreis van ouder en kind, en hun persoonlijke beleving rondom BoekStart. Kortom: waardevolle informatie van de eindgebruiker van BoekStart; ouder en kind!

2. BoekStartouders blijven actief gebruikmaken van de Bibliotheek in bezoekfrequentie en het lenen van materialen voor hun baby's.

Voor onderzoek en gegevensverzameling onder de openbare bibliotheken in Nederland is er het [Bibliotheekonderzoeksplatform](#) (BOP). BOP is de centrale plek waartoe iedere Bibliotheek toegang heeft, waar bibliotheekonderzoeken worden uitgezet en resultaten worden gepubliceerd. Binnen de BOP is het onderzoek Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) 0-4 is bedoeld voor de BoekStartdoelgroep. De VVE-meting sluit aan op de BOP-meting Samenwerking PO: die bedient de doelgroep vanaf 4 jaar.

3. BoekStart wordt actief ondersteund door bibliotheken.

Het is belangrijk om regelmatig met een frisse blik te kijken naar de lokale zichtbaarheid van BoekStart. Ouders komen naar de Bibliotheek omdat ze de brief en waardebon per post hebben ontvangen of via bijvoorbeeld de kinderopvang of de BoekStartcoach. Het is belangrijk dat de ouders het BoekStartaanbod makkelijk herkennen in de Bibliotheek en dat zij zich welkom voelen. De [checklist zichtbaarheid voor de bibliotheekmedewerkers](#) is een middel om puntsgewijs de huidige stand van zaken te inventariseren en de sterke punten en mogelijke verbeteringen in kaart te brengen.

4. BoekStart wordt actief ondersteund door kinderdagopvangorganisaties, consultatiebureaus en gemeenten.

Stel evaluatiemomenten vast om de mate van samenwerking tussen de Bibliotheek, het consultatiebureau en de gemeente te kunnen volgen. Het is heel belangrijk om te weten in hoeverre kinderdagopvangorganisaties en consultatiebureaus BoekStart binnen hun eigen beleid implementeren. En of de gemeente prioriteit geeft aan het belang van taalontwikkeling en daarbij het belang ziet van voorlezen aan jonge kinderen.

Voor wat betreft de kinderopvang heeft de jaarlijkse [Monitor BoekStart](#) als voornaamste doel de voorleesomgeving en het gedrag van de pedagogisch medewerker rondom leesbevordering in beeld te brengen. Daarnaast levert de monitor informatie over beleid en organisatie in de kinderopvangorganisatie rondom BoekStart in de kinderopvang. De monitor voedt de dialoog tussen de kinderopvangorganisatie en de Bibliotheek met het oog op versterking van de samenwerking. De eerste keer dat een kinderopvanglocatie en de Bibliotheek de monitor invullen geldt als nulmeting. De monitorresultaten dienen als basis voor het vaststellen van nieuwe leesbevorderingsdoelen.

Het [Voorleesplan](#) biedt eveneens een mogelijkheid tot evaluatie. In een voorleesplan legt een kinderdagverblijf, peuterspeelzaal of voorschool vast op welke wijze aan leesbevordering wordt gewerkt. Erin worden onderwerpen vermeld als boekencollectie, taken van de voorleescoördinator, wekelijkse (voor)leesactiviteiten en deelname aan landelijke projecten, zoals De Nationale Voorleesdagen. Na het invullen is er per kinderopvangorganisatie of locatie een digitaal jaaroverzicht beschikbaar. Dat geeft houvast bij de inrichting van leesbevordering binnen de kinderopvang.

Colofon

BoekStart ©

Oorspronkelijke document: Cubiss, april 2009

Herziene versie: Stichting Lezen in het kader van het leesbevorderingsprogramma Kunst van Lezen, juni 2018

Tweede herziene versie: Stichting Lezen in het kader van het leesbevorderingsprogramma Kunst van Lezen, maart 2020